

- De två första stegen, vara väl förberedd och klargör den medicinska situationen – spikes är gjorda i de två tidigare momenten.
- När det medicinska läget är klarlagt är träningsuppgiften att vidga perspektivet från sjukdomsbehandling till vad som är viktigt i livet – nu.
- Antingen går man direkt på Vidga perspektivet eller så behövs först en övergång. Ibland kommer de i omvänd ordning.

Är patienten redo för nästa steg?

"Har du funderat på att du skulle kunna bli så här sjuk?"

"Har du pratat med någon om att det en dag skulle kunna bli så här?"

Vidga perspektivet

"När du nu har blivit så här sjuk, vad är viktigt för dig då?"

Det är nyckeln till att vidga perspektivet som i praktiken kan formuleras på olika sätt, beroende på situation och person. Några exempel:

"Ett sätt att hantera den här svåra situationen är att fokusera en stund på vad som är viktigt för dig nu. Det finns fortfarande mycket vi kan göra för din livskvalitet, så att du kan klara det som det som viktigast för dig nu."

"Det finns fortfarande saker vi kan göra för att göra din livskvalitet så bra som möjligt. Så jag vill gärna höra vad som är viktigt för dig nu, när det har blivit så här?"

"Även om våra försök att förlänga ditt liv inte längre ger de resultat vi önskar finns det fortfarande mycket vi kan göra för att ditt liv ska vara så bra som möjligt. Kan vi ägna lite tid åt att prata om vad som är viktigt för dig och dina närmaste nu."

Temat värderingar och livskvalitet behöver utforskas i olika aspekter: viktigt/värdefullt, hopp, oro/rädslor, stöd. Några exempel på hur det kan uttryckas:

"Vad har du för förväntningar och förhoppningar?"

"Vad är mest värdefullt i livet för dig nu?"

"Vad tänker du om framtiden nu?"

"Hur vill du ha det omkring dig nu?"

"Vad pågår i ditt liv som är viktigt just nu?"

"Vad är du mest bekymrad för just nu?"

"Vad är svårast för dig? För din familj?"

"Hur har du det med släkt, vänner, socialt liv?"

"Hur vill du leva den sista tiden?"

"Vad behöver du hjälp med?"

Om patienten svarar "att leva" eller variationer på det:

"Jag önskar också att vi kunde hjälpa dig med det. Är det något som är särskilt värdefullt just nu?"

Sammanfatta och föreslå åtgärder och Gör en plan som möter patientens mål och värderingar tränar vi inte på.